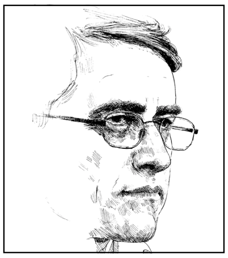

حەمەسەعید حەسەن

لە ڕێوڕەسمی بە خاکسپاردنی تەرمی پەپوولەیەکدا

ئەو ڕۆمانانەی ڕیتمیان خاوە، لەو ژنە بێبەختانە دەچن کە درەنگ شوو دەکەن و زوو مێردیان دەمرێت

> *«ئەگەر بزانیت دەگەیە کام هەوار، ئەوە تۆ*
> *خەریکی سەرکێشیی ئەدەبیی نیت،*
> *خەریکی سەفەرێکی بە ئۆتۆبوسێک کە دەزانیت*
> *تا کام هەوارت دەبات.»*
>
> ژان ژینێ

هەموو نووسەرێک، ناکۆکیی لەگەڵ نووسەرانی دیکەدا هەیە، ناکۆکییەکە، وەک هی نێوان کەسانی ئاسایی نییە، ئاخر ناکۆکیی نێوان داهێنەرانە. ناکۆکیی نێوان نووسەران، ناکۆکییەکی سوودبەخشە و دەبێتە هەوێنی گەشەسەندنی ئەدەب. ناکۆکیی من و ئەو نووسەرانەی بە چاوی ڕەخنەوە سەرنجی بەرهەمیان دەدەم، زادەی شتی تایبەتیی نێوان من و ئەوان نییە، زادەی لێکدانەوەی جیاوازی نێوان ئەز و وانە. **ئەوە ئەرکی ڕەخنەگرە، ڕۆمانێکی ئەم نووسەر یان دیوانێکی ئەو شاعیر، بە ئاشکرا هەڵبسەنگێنێت، ئەوە ئیشی**

ئەو نییە، راپۆرتێک بە نهێنی **لەسەر نووسەرێک یان شاعیرێک بۆ دەزگایەکی هەواڵگری بنووسێت.**

گابریل گارسیا مارکیز دەڵێت: «پەیامی نووسین لای من لەوەدا چڕ دەبێتەوە کە کارێک بکەم ئەو خەڵکە یەکدییان خۆش بوێت.» دەربارەی ئەو ڕۆماننووسە کە بە هەق پەیامەکەی خۆی گەیاندووە، ڕەخنەگری ناوداری ئیسپانیایی گیرمو دی توری، لە ١٩٥٢دا، لە نامەیەکدا کە بۆ مارکیزی دەنێرێت، دەنووسێت: «ئایندەی تۆ لە ڕۆماننووسیندا نییە، بۆیە ئەگەر لەسەر نووسینی ڕۆمان بەردەوام بیت، داهاتوویەکی ڕۆشنت نابێت.» کەچی بە پێچەوانەی پێشبینیی ئەو ڕەخنەگرەوە، ڕەنگە لە دوای سێرڤانتسەوە، ئیسپانیاییینووسێکی دیکە نەبێت، لە بواری نووسینی ڕۆماندا، باڵای هێندەی مارکیز بڵند بێت، ڕەنگە لە دوای دۆنکیخۆتەوە، هیچ ڕۆمانێک بە ئیسپانیایی نەنووسرابێت، هێندە «سەد ساڵ دوورەپەرێزی» خوێنەری هەبووبێت. ئەم باسەم بۆیە هێنایە گۆڕێ، تا ئەوە وەبیر خوێنەر بخەمەوە کە مەرج نییە، ڕەخنەگر هەمیشە لەسەر هەق بێت.

ڕۆمان هەیە، ئاستێکی نزمی هونەریی هەیە و دەیان میلیۆنی لێ دەفرۆشرێت، وەک «کودی دافنشی»ی دان براون، ڕۆمان هەیە هەم ملیۆنان خوێنەری هەیە و هەم ئاستێکی ئەدەبیی باڵایشی هەیە، وەک «ناوی گوڵ»ی **ئێمبێرتۆ ئێکۆ**. ڕۆماننووسی مەزن، بۆ هەڵبژاردە نانووسێت، وەلێ ناچێت لە ڕێی ورووژاندنی سێکسی یان ڕەخنەگرتنی توند لە ئایینەوە، خوێنەر ڕاو بکات. وەختی خۆی تیراژی کتێبەکانی ئیحسان عەبدولقودووس زۆر لە تیراژی ڕۆمانەکانی نەجیب مەحفووز بڵندتر بوو، بەڵام نووسەری یەکەمیان بە بەراورد لەگەڵ دووەمیاندا، ئەگەر بڵێین ڕۆماننووس نەبوو، لە ڕاستی لامان نەداوە.

لایەنی لاوازی **بەختیار عەلی** وەک ڕۆماننووسێک بریتییە لەوەی، شانازیی بە درێژیی ڕۆمانەکانییەوە کە زادەی ڕەچاونەکردنی کورتبڕییە. ڕۆمانیش ڕیتمی خۆی هەیە، ئەو ڕۆمانانە پەسەند دەکرێن کە خاوەنی ڕیتمێکی خێران. **ئەو ڕۆمانانەی ڕیتمیان خاوە، لەو ژنە بێبەختانە دەچن کە درەنگ شوو دەکەن و زوو مێردیان دەمرێت.** گێڕەرەوەی هەموو شتزان تەنانەت ئەگەر باس بێتە سەر بواری کاری خۆیشی، دەبێت لە کورتی بیبڕێتەوە و فیزی لێزانی بەسەر خوێنەردا لێ نەدات، ئەگەرنا لاقی بە تەڵەی ـ ڕاپۆرتنووسینەوە دەبێت و وەک بەهادین مەجرووحی لێ بەسەر دێت، ئەو شاعیرە ئەفگانەی لە تاو کۆمۆنیستەکان لە ئەفگانستان هەڵات و لە پاکستان ئیسلامییەکان کوشتیان. بە درێژایی سەدەی بیستەم و لەسەر ئاستی دنیا، شیعرێک نییە هێندەی وێرانەخاکی ت. س. ئەلیەت

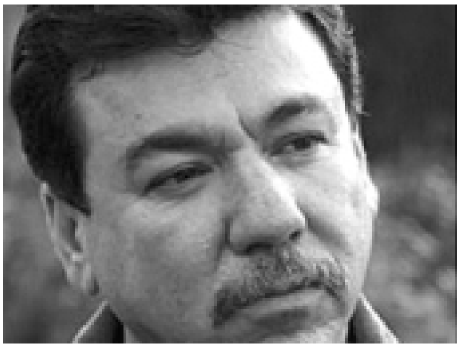
بەختیار عەلی

ناودار بێت، ئەو شـــیـــعـــرەی پێش بڵاوکردنەوەی، ئەلیەت لەسەر پێشنیاری عەزرا پاوەند، زێتر لە نیوەی لێ فڕێ دا. ئەگەر بەختیار عەلی «مامۆستایەکی زیرەک»ی وەک عەزرا پاوەندی شک بردبا، ڕۆمانەکەی لەبری سێسەد لاپەڕە، هەر دووسەد ڕووپەلێکی دەمایەوە.

«دەستەسڕێکی پەڕۆی گەلەک تازە و قەدکراوی لە گیرفانی دەرهێنا و لووتی سڕی و گوتی. ل١٣» هەموو وشەکانی پێش «گوتی» زیادەن و زادەی ڕەچاونەکردنی «کورتبڕی»ین. یان: «کەمێک لە دامێنی کراسە شینەکەی چاک کرد و بە باڵندەکانیدا ڕوانی و هەناسەیەکی هەڵکێشا و گوتی. ل٢٤٧» هەموو وشەکانی پێش «گوتی،» ئاماژەن بۆ فەرامۆشکردنی لە کورتی بڕینەوە. یان: «خوێندنی باڵندەکان و دەنگی بولبولەکان. ل٢٦٦» ئایا دەنگی بولبولیش، جۆرێک نییە لە خوێندنی باڵندە؟ ئایا ئەوە وەک «پڕ لە گوڵ و نەسرینە»کەی بێکەس نییە؟ ئاخر نەسرینیش جۆرە گوڵێکە. **بۆ ئەوەی دراما دروست ببێت، پێویستمان بە سێگۆشەیەکە، کە دوو کوڕ و کچێک، یان دوو ژن و پیاوێک، گۆشەکانی پێک دەهێنن، دوو کوڕ، هەر یەکەیان دەخوازێت خۆی بە کچەکە شاد ببێت، یان دوو ژن کۆشش بۆ گەیشتن بە هەمان پیاو دەکەن. بێجگە لە هەوڵدان بۆ درێژکردنەوەی ڕۆمانەکەی، بەختیار عەلی هیچ پاساوێکی دیکە شک نابات کە وای کردووە سێ کوڕ شەیدای هەمان کیژ بن، ئاخر دراماکە بە دوو کوڕ و یەک کەنیشک دروست دەبوو. فەرامۆشکردنی ئەم ڕێسای سێگۆشەیە، وێڕای ئەوەی ڕیتمی ڕۆمان خاو دەکاتەوە، لە ڕووی هونەری "چنین"یشەوە، دەکەوێتە خانەی هەڵەوە.**

سەرنجی ئەم دوو ڕستەیە بدەن کە شیعریان لێ دەچۆڕێت: «فەرشە شینەکەی بەر پێی وەک حەوزێک هاتە بەرچاو کە ژمارەیەک گوڵی سەرئاوکەوتوو لە ناویدا مەلە دەکەن. ل٥٢» یان: «ڕوحێکە وەک ئەوەی ئاو ڕوونیی خۆی، تەم تەنکیی خۆی و تاریکیی نهێنیی خۆی خستبێتە ناو. ل٨٤» بەڵام لووتکەی **شیعریبوون** «شیعرییەت» لە ڕۆمانەکەدا لەو نامەیەدا خۆی نیشان دەدا کە مەنسوور بۆ سەوسەنی دەنێرێت. ل٢٣٣ مەرج نییە ڕۆمان بە زمانێکی شیعری بنووسرێت، بەڵام ڕۆماننووس پێویستە شیعریبوون ڕەچاو بکات. شیعریبوون ئەوە نییە لە ڕێی خوازە، ماسک، سیمبۆل، وێنەی شیعریی و گەمەکردن لە

تەک وشـەدا، ڕستـەی شیعری پێک بهێنین، **شیعریبوون لە ڕۆماندا بریتییە لە کورتبڕی، واتا بە کەمترین وشـە، زۆرترین مانا بە دەستـەوە بدەین و بە کەمـترین ڕووپەل، زۆرترین ڕووداو بگێڕینەوە.**

کۆشکی باڵندە غەمگینەکان وەک بابەت، ئەتمۆسفیر و کەسایەتییەکان، لە ڕۆمانەکانی پێشـووی بەختـیار عـەلی جیـاوازە. ڕۆمـانەکـانی پێشـووی هـەر خـۆی دەینووسین، لەم ڕۆمانەیدا خوێنەریش لە گێڕانەوەدا بەشدار دەبێت و تووشی هەمان ئەو دڵەڕاوکێیە دەبێت کە نووسەر تووشی هاتووە. لە ڕۆمانەکانی پێشوویدا دەنگی نووسـەر ئەگەر نەڵێم بزر، لای کـەم نەوی بوو، لەم ڕۆمـانەیدا دەنگی نووسـەر بڵندە. بونیادی ئەم ڕۆمـانە بە ڕووکـەش بە شـێوازێکی سـاکار ڕۆ نراوە، وەلێ ڕاستـییـەکەی ئەو چنینـە سـاکارە، ئاماژەیە بۆ ئەوەی نووسـەر دەسەڵاتی بەسـەر تەکنیکی گێڕانەوەدا دەشکێت و لەو بوارەدا لێزانە. نوێکردنەوە لە نووسـینی ڕۆمـاندا، زادەی پاش و پێشـخـستنی ڕووداوەکان، یان لەتوپەتکردنی زەمـان نییـە، بۆیە نووسـەر باشی کردووە کـە ئەو تەکنیکەی ڕەچاو نەکـردووە و ڕووداوەکـانی بە شـێوەیەکی کـرۆنۆلۆژی کـە لە گـێڕانەوەدا دەبێتـە «سـەرەتا، لوتکە، کـۆتایی» پێشـکێش کردووە.

میلان کوندێرا دەڵێت: **«ناتوانین لە گیانی هیچ سەردەمێک تێ بگەین، ئەگەر ڕۆمانەکانی ئەو سەردەمە بەسەر نەکەینەوە.»** ڕەنگە نەجیب مەحفووز یەکێک بووبێت لە شاهیدە هەرە ڕاستگۆیەکانی سەردەمی خۆی، ئەو ئەوەندە بە قووڵی بە لۆکاڵدا ڕۆ چووبوو، ئەوە وای کرد ببێتـە نووسەرێکی جیهانی، ئاخر **نووسەر درەختێکە تا ڕەگەکانی قووڵتر بە «نیشتمان»دا ڕۆ بچن، پۆلەمەلی لقەکانی زووتر ئاسمانی «جیهان» تەی دەکەن.** ئەگەر لەم ڕوانگەیەوە سـەرنجی ڕۆمـانی «کـۆشکی باڵندە غـەمگینـەکـان» بدەین، هەست دەکـەین ڕۆمـانێکە ڕاستگۆیانە شـایەتیی لەسـەر قـۆناغێکی گرینگی کۆمـەڵگەی کـوردی دەدات و بەرچاوی خوێنەر بۆ ئاشنابوون بەو ساڵانەی ڕۆمانەکە ئاوڕی لێ داونەتەوە، ڕووناک دەکاتەوە.

بۆ ئەوەی ببیـتـە خـاوەن دەنگی خـۆت، تایبـەتمەندیی خـۆت هەبێت و بەرهەمـەکـانت بناسـرێنەوە کـە هی تۆن، پێویستـە هەم خـاوەنی زمـانێکی تایبـەت بە خـۆت بیت و هەم ئەتمۆسفیری نووسینت لە هی هیچ نووسەرێکی دیکە نەچێت. بۆ ئەوەی ببیتە نووسـەرێکی وەها، پێویستـە بێجگە لە نووسین، خـاوەنی هیچ مـەسەلەیەکی دیکە نەبیت و تەنیا نووسین بکەیە نیشتمـانی خۆت. لە نووسیندا هیچ ڕێسایەک پیرۆز نییـە و دەشێت هەر نووسـەرە و ڕێسـای خـۆی هەبێت. نووسـەری بوێر کـەسێک نییـە گاڵتـەی بە مـەرگ بێت، کەسێکە نە

ملکەچی ڕێسای دێرین دەبێت و نە هیچ ڕێسایەکی نوێ بە پیرۆز دەزانێت. پاژنەی ئاخیلی بەختیار عەلی زمانە، ڕاستە خاوەنی زمانێکی تایبەتە، وەلێ زمانێک کە بە کەلێنەکانیدا دەناسرێتەوە.

دەستۆیفسکی دەڵێت: «هیچ نووسەرێکی رووس، بەو قووڵییەی پوشکین وابەستەی گەلەکەی نەبوو، بەڵام بێ ئەوەی نەتەوەییەکی بەرچاوتەنگ بێت.» ئەوە بۆیە ئەلێکسەندەر بلۆک و مایاکۆفسکی ئەگەرچی شتی تازەیان هێنایە ناو شیعری ڕووسەوە، وەلێ نەیانتوانی لە بازنەی زمانی پوشکین دەرباز بن، ئاخر پوشکین بە ڕووسییەکی هێندە جوان دەینووسی، تەنانەت دەستۆیفسکی و گۆگۆڵیش کە لەسەر ئاستی دنیا زۆر لەو ناودارتر بوون، هەر ئەویان بە باوکی خۆیان دەزانی. بەختیار عەلی نە زمانێکی لەوەی نەوەکانی پێش خۆی جوانتری داهێناوە، نە وەفای بۆ ئەو زمانە ڕەوانە نیشان داوە کە وەک نموونە شوکور مستەفا پێی دەنووسی.

«بە مەبەستی کوشتن چەقۆی لە **سنگی چەپی** مەنسوور دابوو. ل٣٩» لای چەپی سنگ دروستە، یان مەمکی چەپ، ئاخر کەس دوو سنگی نییە، سنگ دەست نییە تا چەپ و ڕاستی هەبێت. «ئەو وێنەیە سەرەتای زنجیرەیەک وێنە و **فلیمی ئیرۆتیکی** بچووک بوو کە دواتر ئەرشیفی **پۆرنۆگرافی** لەم شارەدا ئاوەدان دەکەنەوە. ل١٣٥» **فلیم** هەڵە، **فیلم** دروستە، ئیرۆتیک هەڵەیە، ئێرۆتیک، ڕاستە، ئێرۆتیک و پۆرنۆگرافی دوو شتی جیاوازن، بۆیە زۆروزەبەندیی یەکەمیان، نابێتە هۆی دەوڵەمەندبوونی دووەمیان، **جیاوازیی نێوان ئێرۆتیکا و پۆرنۆگرافی وەک جیاوازیی نێوان ڕۆمانی ئەلبێرتۆ مۆراڤیا «١٩٠٧- ١٩٩٠» و فیلمی ڕووت وایە** کە یەکەمیان ئەدەبێکی باڵایە و مەبەستی دووەمیشیان وروژاندنی سێکسییە و هیچی تر. «لە شارێکدا **هەواری** لا داوە. ل١٣٧» پێ دەچێت بەد لە مانای هەوار حاڵیی بووبێت، ئاخر هەوار بەو جۆرە ناخرێتە ڕستەوە. دەبوو بڵێت: شارێکی کردووە بە هەوار.... یان لە هەوارێکدا بارگەی خستووە. «بۆنی بۆکرووز و سووتانی گۆشتی ئینسان بەرز دەبووەوە. ل١٥٤» دەبوو بنووسێت: «بۆکرووزی گۆشتی ئینسان بەرز دەبووەوە.» ئەو ڕستەیە نە پێویستی بە بۆنە، نە بە سووتان، ئاخر بۆکرووز، بۆنی سووتانی گۆشتە. «دەیزانی هەر **شەقامێک** بە چ جۆرە زەوی و بە ناو چ باغێک و بە کێڵگەی چ جۆرە دەغڵێکدا دەڕوات. ل٣٠٢» ئەوەی بە دەشتودەر و باغ و کێڵگەدا دەڕوات، شەقام نییە، ڕێیە، شەقام هی ناو شارە. «پرووشە **هەنسکۆکە** و **ئەسرینوان** بوو. ل٣٤» ئەوەیش جێی سەرنجە بەختیار عەلی هەندێک جار وشە دادەهێنێت، یان ڕاستتر دادەتاشێت، وەلێ چونکە ئەوە

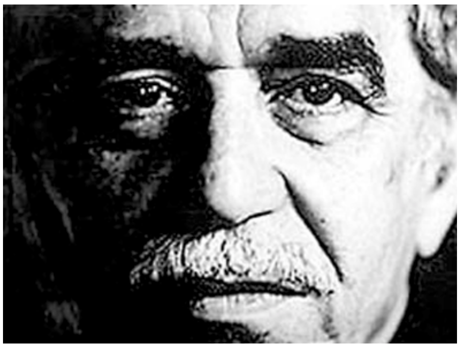

مارکیز

بواری کاری ئەو نییە، هەمیشە بە هەڵەدا دەچێت، مەبەستی لە هەنسکۆکە ئەوەیە، زۆر زوو دەکەوتە هەنسک هەڵدان، ئەسرینوانیش لای وی بە مانای گرینۆک دێت، بە مەرجێک پاشگری «ۆکە» بۆ کەم و گچکە نیشاندان دێت، وەک «برِۆکە»، پاشگری «وان»یش بۆ لێزانینە، وەک مەلەوان و دارەوان.

ئەوە زۆر سەیرە، کاتێک ئەوانەی لە ژیانی رۆژانەیاندا وەک عەوام دەپەیڤن، لە رۆماندا وەک هەڵبژاردە بدوێن. ئایا دەکرێت بڵێین نووسەر هیچ دەسەلاتی بەسەر کارەکتەرەکانیدا ناشکێت و ئەوە ئەمە کە گوێرایەڵی ئەوانە، نەک ئەوان گوێرایەڵی ئەم بن. ئەوە مشتومرِ هەڵناگرێت کە لە روانگەی خوێنەرەوە، ئەوە نووسەرە کە شێوازی ژیان، چۆنیەتیی ئاخاوتن، باری دەروون، جۆری بیرکردنەوە و تەنانەت چارەنووسی کارەکتەرەکانیشی دیاری دەکات. ئەدی ئەوە هەر نووسەر نییە کە ئەم کارەکتەری بە کوشت دەدات و ئایندەیەکی گەش بۆ ئەوی دیکەیان دابین دەکات؟ ئاوی بابەتی نووسەری راستەقینە، لە سەرچاوەی خودی خۆیەوە هەڵدەقوڵێت، ئەوە بۆیە جەلالەدینی رۆمی لە «سرووودی نەی»دا دەفەرمووێت: «من نهێنیم دوور لە روانینم نییە.»(*) ئەمیل سیوران پێی وایە، ئەو رۆماننووسەی بانگەشە بۆ ئەوە بکات کە ئازادیی تەواو بە کارەکتەرەکانی دەبەخشێت و لێیان دەگەرِێت چی دەخوازن، بیکەن و چییان دەوێت، بیڵێن، لەو سۆفییە دەچێت کە ئەگەر بتوانێت خواوەند جێ دەهێڵێت و هێندە لێی دوور دەکەوێتەوە، دەگاتە شوێنێک کە ئیدی توانای نوێژکردنی نامێنێت.

لایەنێکی جوانی «کۆشکی باڵندە غەمگینەکان» ئەوەیە، نووسەر وێنەی کارەکتەرەکانی لە گۆرِاندا دەکێشێت، ئەوە نییە بە هۆی سالانی سەفەرەوە، ئەگەری ئەوە هەیە ئینسان لە چەقۆکێشەوە، ببێتە کەسێکی دژە زەبروزەنگ و هەستناسک. «مرۆڤ کە بە جیهاندا گەرِا، ناتوانێت کەس بکوژێت، کە وات لێ هات مردنی باڵندەیەک ئازارت بدات، ئیدی حورمەتی ژیانی تریش دەگریت. ل۲۰۰» یان: «ئەو هەموو سالانەی سەفەر، فێری کردم رِق بە تەواوەتی لە خۆمدا بکوژم. ل۲۳٦» گێرِانەوە بە جێناوی بزر، وا دەکات خوێنەر نووسەری پێ کەسێکی بێلایەن بێت، وەلێ هانابردن بۆ کەسی یەکەم، دەبێتە هۆی ئەوەی خوێنەر وا

تێبگات، نووسەر بەسەرهاتی ژیانی خۆی دەگێڕێتەوە. خەوشێکی ڕۆمانەکە ئەوەیە، گەلێک جار گێڕەرەوەی هەموو شتزان کە کەسێکە سەر بە گرووپی «مەنگوڕ»ی چەقۆوەشێن، وەک ڕۆشنبیرێک دەپەیڤێت.

وەک چۆن لە دوای هەر گەورەپیاوێکەوە، تەلاژنێک هەیە، لە دوای هەر قەلپیاوێکیشەوە بەلاژنێک هەیە. «ژن لە **جاڵجاڵۆکە** دەچێت و پیاو وەک مار وایە. ژن لە جێی خۆی دادەنیشێت و چاوەڕێی نێچیر دەکات، هەر کە پەیدابوو، توند توند دەیگرێت و ئیدی هەرگیز بەری نادات. پیاو وەکوو مار بە دوای نێچیردا دەگەڕێت، هەر کە تووشی هات، پێوەی دەدات.» سەوسەن فیکرەتی قارەمانی ڕۆمانی «کۆشکی باڵندە غەمگینەکان»ی بەختیار عەلی، ڕەنگە تەلاژن بێت، وەلێ لەو جۆرە ژنانەیە کە شێوازی ڕاویان لە هی **جاڵجاڵۆکە** دەچێت.

ئیشی دەستوپێوەند ئەوەیە درۆ بۆ پاشا بکات، نەک ڕاستییەکانی پێ بڵێت، ئیشی ئەوەیە شتی لێ بشارێتەوە، نەک شتی بۆ ئاشکرا بکات. ڕۆماننووس ڕاستی دەڵێت، درۆ ناکات، نهێنییەکان ئاشکرا دەکات، بەردیان لەسەر دانانێت، ئەگەرچی بە دارستانێک لە سانسۆر ئابڵووقە دراوە، لەوانە: سانسۆری سیاسی، سانسۆری ئایینی و سانسۆری دابونەریت. کاری ڕۆماننووس لە وڵاتێکدا کە فەتوا لەسەروو یاساوە بێت، کە ئاین و دەوڵەت هاوسەنگەر بن، کە خێڵ لەسەروو نیشتمانەوە بێت، کە پەرلەمان لەبری ئەوەی چاودێریی دەسەڵات بکات، لە خزمەتیدا بێت و سەنگەر لە گەل بگرێت، ئەوەندە سەختە، وەک بە گژ مەحاڵدا چوونەوە وایە. بەختیار عەلی لە «کۆشکی باڵندە غەمگینەکان»دا، **«کە ڕۆمانێکە پێمان دەڵێت: ئەوە سەفەرە فێرمان دەکات، دژی شەڕ بوەستینەوە»** ڕاستییەکانی بە خوێنەر گوتووە و بەرانبەر بە کاری خۆی وەک ڕۆماننووسێک بەوەفا بووە. **«ئەگەر دەخوازیت بژیت، سەفەر بکە!»** ئەوە گوتەیەکی بەناوبانگی ناسراوترین نووسەری دانمارکی **«هانس کریستیان ئەندەرسن»ە** «١٨٠٥-١٨٧٥» چونکە **بە هۆی سەفەرەوە لە مانای ژیان** تێدەگەین، ڕەنگە ئەوەی ئەندەرسن بە ڕستەیەک گوتوویەتی، بە ڕۆمانێکیش هەر هێندە بگوترێت.

٢٠٠٩/٩/٢٩

....

(*) جەلالەدینی ڕۆمی و سروودی نەی، ئەحمەد تاقانە، ل٢٩ دەزگای ئاراس، چاپی دووەم ٢٠٠٨ هەولێر.

(**) بەختیار عەلی، کۆشکی باڵندە غەمگینەکان، ٢٠٠٩ چاپخانەی کارۆ. «شوێنی چاپی لەسەر نییە.» **«لە نموونەکاندا ڕێنووسم بۆ ڕاست کردووەتەوە.**